

تله رکود

مشکلات صنعت ایران بسیارند، اما رکود سال‌های اخیر نقش زیادی در تشدید آنها داشته است.

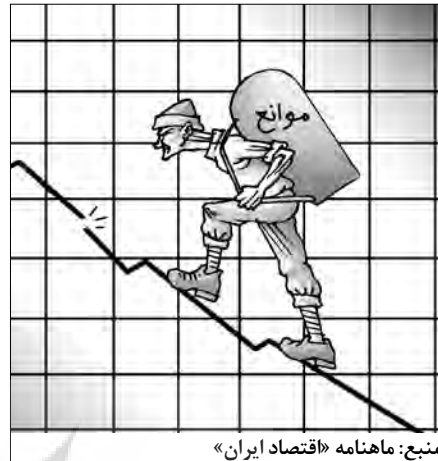
رکود اقتصادی که در مشترک بنگاه‌های اقتصادی کشور است، مشکلاتی را در مسیر توسعه بخش صنعت در ایران فراهم کرده است. البته اگر بخواهیم منصفانه قضاوت کنیم، باید به رشد این بخش در سال‌های اخیر - علی‌رغم همه این مشکلات - اذعان نماییم.

ما توان و پتانسیل زیادی در کشور داریم. از نیروی پُرکار فراوان، بخش خصوصی متعصب و از همه مهمتر، منابع طبیعی قابل ملاحظه‌ای بهره می‌بریم. با این امکانات باید گام‌های بلندتری برداریم. امروز بنگاه‌های تولیدی کشور از رکود اقتصادی موجود ناراحت‌اند و رفع آن را وظیفه مسئولان می‌دانند.

چک برگشتی‌ها

حجم چک‌های برگشتی در سال جاری نسبت به سال‌های گذشته افزایش یافته که البته این امر، خاصیت شرایط رکودی است. سیاست انقباضی بانک‌ها، تحریم‌ها - به ویژه تحریم نظام بانکی - ظرفیت پایین تولید بنگاه‌ها و کاهش آن در سال‌های گذشته و از همه مهمتر، فرار اعتماد و اعتبار از بازار از دلایل اصلی رکود اقتصادی هستند. به عنوان یک شاخص، در خلال سال‌های گذشته، رشد سرمایه‌گذاری روی ماشین آلات به ویژه در بخش خصوصی کاهش یافته است که این را باید هشدار برای آینده اقتصاد قلمداد کنیم.

البته اگر ابزارهای رفع رکود را به کار گیریم، نگرانی‌ها

منبع: ماهنامه «اقتصاد ایران»

کاهش می‌یابند و مشکلات اقتصادی واحدهای صنعتی تا حد زیادی مرتفع می‌شوند. در این خصوص، اعمال سیاست‌های پولی و مالی از مهمترین راهکارها به حساب می‌آید. اما از آنجا که رکود موجود در ایران با تورم همراه است، بهتر است به جای استفاده از سیاست‌های انبساطی پولی، سیاست‌های مالی انبساطی مورد استفاده قرار گیرند.

قرار گیرند.

مهمترین سیاست‌های مالی هم مشخص‌اند و در حوزه‌های سرمایه‌گذاری، نظام مالیاتی و مخارج دولت تعریف شده‌اند. پیشنهاد ما این است که ابزار افزایش مخارج دولت جهت برون رفت از وضعیت رکودی استفاده نشود، چرا که عملاً افزایش مخارج دولت در کشور ما به افزایش کسری بودجه منجر شده و به دنبال آن، دولت برای جبران این کسری به جای استفاده از اوراق مشارکت به انتشار پول بدون پشتوانه اقدام کرده و تورم داخلی را تشدید کرده است. با توجه به این موضوع، استفاده از دو سیاست دیگر یعنی افزایش سرمایه‌گذاری و کاهش مالیات، کارایی بیشتری خواهد داشت.

جهت رشد سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذار خارجی در گام اول باید با سیاست خارجی کارآمد، محیطی امن را برای سرمایه‌گذاران خارجی فراهم نمود. در گام بعدی، به دلیل رقابت شدیدی که در منطقه بر سر جذب سرمایه‌گذار خارجی وجود دارد، باید با نوآوری، شرایط تازه و وسوسه‌انگیزی را برای سرمایه‌گذاران خلق کرد.

راه حل دیگر، افزایش مشوق‌ها و یارانه‌های مالیاتی است. البته با توجه به آن که نظام مالیاتی کشور ما بیش از هر چیز نیاز به اصلاح دارد، پیشنهاد ما، اصلاح نظام مالیاتی است که با این اقدام بسیاری از مشکلات موجود در فضای اقتصادی کشور مرتفع می‌گردند.

راهکار بعدی که نتیجه نسبتاً خوبی هم دربرخواهد داشت، اجرای توأمان سیاست انبساطی تولید-انقباضی مصرف است. این راهکار بدین ترتیب خواهد بود که منابع و تسهیلات بانکی برای بنگاه‌های تولیدی افزایش یابند و همزمان، دولت با تبلیغ گسترده به فروش اوراق مشارکت اقدام نماید تا منابع مالی در دست مردم، جمع‌آوری شوند.

در این خصوص، برای آن که مشکلی در ورود و خروج منابع نظام بانکی به وجود نیاید، بانک مرکزی هم باید با استفاده از ابزار غیرمستقیم، همزمان نسبت سپرده قانونی و سپرده ویژه بانک‌ها را کاهش دهد. اتخاذ سیاست فوق، علاوه بر آن که راه حلی برای برون رفت از رکود است، می‌تواند از تورم جلوگیری کند و از این بابت بنگاه‌های تولیدی نگران افزایش هزینه‌های خود نمی‌شوند.

الگوگیری از کشورهای موفق

استفاده از تجربه کشورهای موفق، می‌تواند چشم‌انداز روشنی برای توسعه به ما بدهد. در این خصوص، کشور برزیل مثال خوبی به شمار می‌آید. در دهه ۹۰ میلادی، به دلیل نوسانات زیاد برابری دلار و واحد پولی برزیل، واحد پولی جدیدی به نام رئال در این کشور به وجود آمد تا وضعیت اقتصادی برزیل را به ثبات برساند. توفیقات رئال آنچنان زیاد بوده که علاوه بر ثبات داخلی، کمک زیادی به رشد صنایع برزیل کرده است، به طوری که یکی از نقاط اتکای برزیل در سال‌های اخیر، منزلت بالای صنایع این کشور در میان کشورهای دنیا است.

الگوی توسعه اقتصادی چین هم خوب است. راز موفقیت چینی‌ها برای در اختیار گرفتن اقتصاد امروز جهان، بکارگیری چند ابتکار ساده است که توسعه مبتنی بر صنعت، یکی از آنها است. چینی‌ها برای توسعه صنعت خود، طرح توسعه بنگاه‌های شهر و روستا (TVE) را که برگرفته از Township and Village Enterprise است، مطرح کرده‌اند و با بسط آن بر اساس شرایط بومی کشورشان، امروز حتی مشکل اشتغالزایی خود را حل کرده‌اند.

حرکت آرام و تدریجی به سمت اقتصاد آزاد و مبتنی بر قیمت‌های بازار، اقدام بعدی این کشور بوده است. در نهایت بکارگیری مدیران کار آفرین، تراز اول داخلی و خارجی در صنعت - که همین اقدام آنها برگرفته از کشورهای ژاپن و آلمان بوده - راه توسعه را برای آنها سهل کرده است. قطعاً ما هم می‌توانیم با یادگیری از چنین تجربه‌هایی به توسعه صنعتی که مادر توسعه اقتصادی است، دست یابیم. ■

